

Arkkist. n. 45/4.2.2002

M

PIEKSÄMÄKI MLK NAARAJÄRVI
kivi- ja varhaismetallikautisen asuinpaikka-
alueen koekaivaus

Päivi Kankkunen 2000

sisällys

arkistotietoja	2
tiekarttaote	3
peruskarttaote	4
johdanto	5
sijainti ja topografia	6
kaivaustekniikka	6
koeojat - havainnot ja löydöt	7
koekuopat - havainnot ja löydöt	7
löytöluettelo	7
yhteenvedo	8
negatiiviluettelo	8
dialuettelo	8
kuvataulu	9
kartat:	
yleiskartta, 1:500, A3	10
vaaituskartta, 1:50, A3	11
tasokartta, 1:25, A3	12
profiilikartta, 1:10, A3	13
korkeusprofiili, 1:500, A4	14

Pieksämäen mlk Naarajärvi

kivi- ja varhaismetallikautisen asuinpaikan koekaivaus 2000

arkistotietoja

Kunta: Pieksämäen maalaiskunta

Kylä: Vilhula

Kohde: Naarajärvi (inv. 1983 nro 1, muinaisjäännösrekisteri nro 594010001)

Tila: Mäntyrinta, RN:o 8:198, omistaja Impi Väinämö, os. Kokkosentie 1 D, 18600

Myllyoja

Sijainti: Pieksämäen maalaiskunnan kirkosta noin 2 km etelään

Peruskartta: 3232 02 NAARAJÄRVI

Koordinaatit: x = 6907 44, y = 3502 51, z = 117 m mpy

Aiemmat tutkimukset Naarajärven alueella:

Lauri Pohjakallio, tarkastus 1978

Matti Huurre, tarkastus 1981

Heikki Matiskainen, kaivaus 1982

Timo Jussila, kaivaus 1983

Timo Jussila, inventointi 1983

Timo Jussila, fosfaattikartoitus 1985

Päivi Kankkunen, kaivaus 1996

Aiemmat löydöt Naarajärven asuinpaikka-alueelta:

KM 20920, KM 21519, KM 22019, KM 29260, KM 29772

tähän kertomukseen liittyvät: löydöt KM 32468:1-47

negatiivit 119228-30

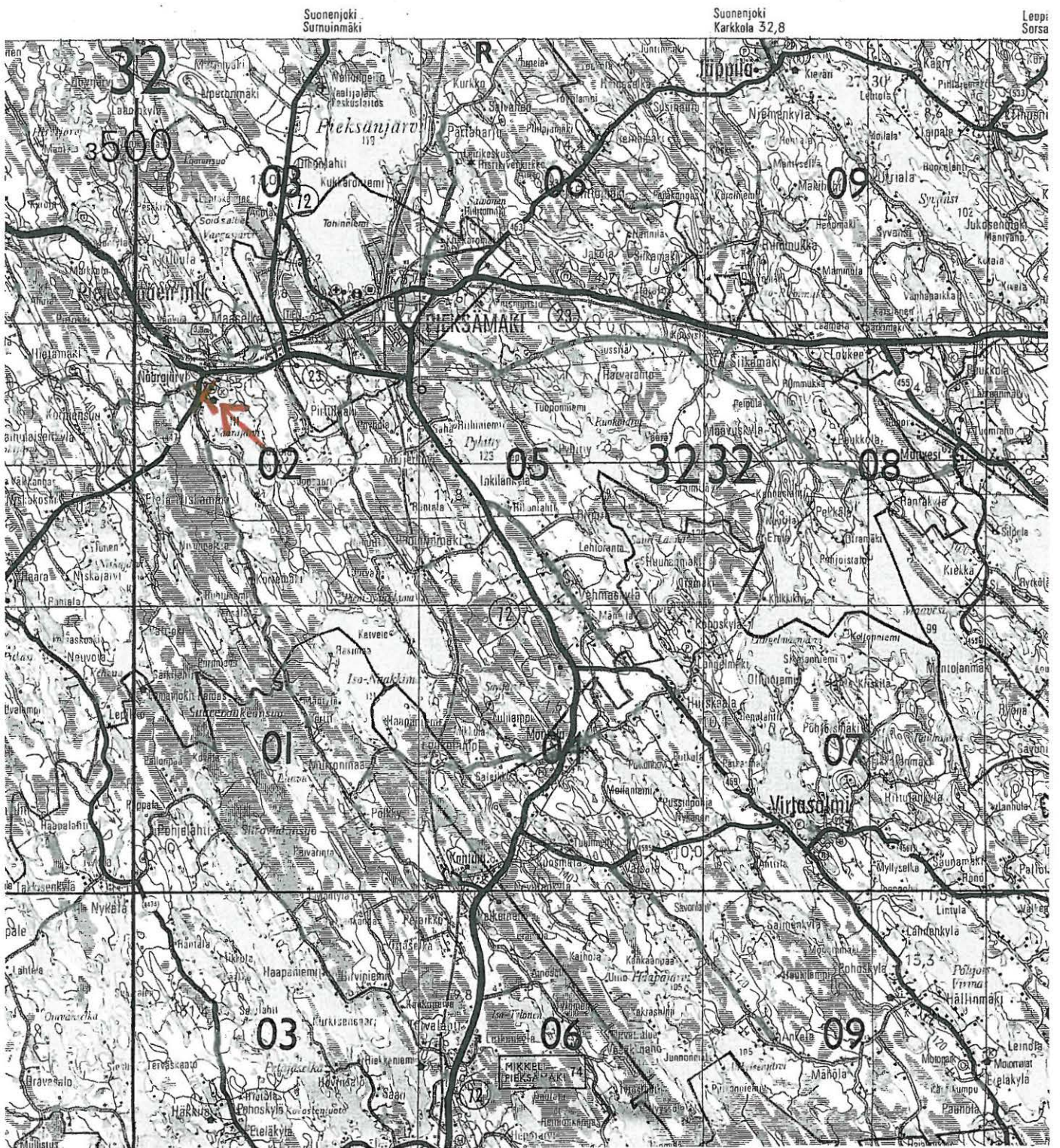
diat 45618-21

kartat sivuilla 10-14

PIEKSÄMÄEN MLK NAARAJÄRVI

P. Kankkunen 2000

ote tiekartasta GT 5, kohde merkitty punaisella

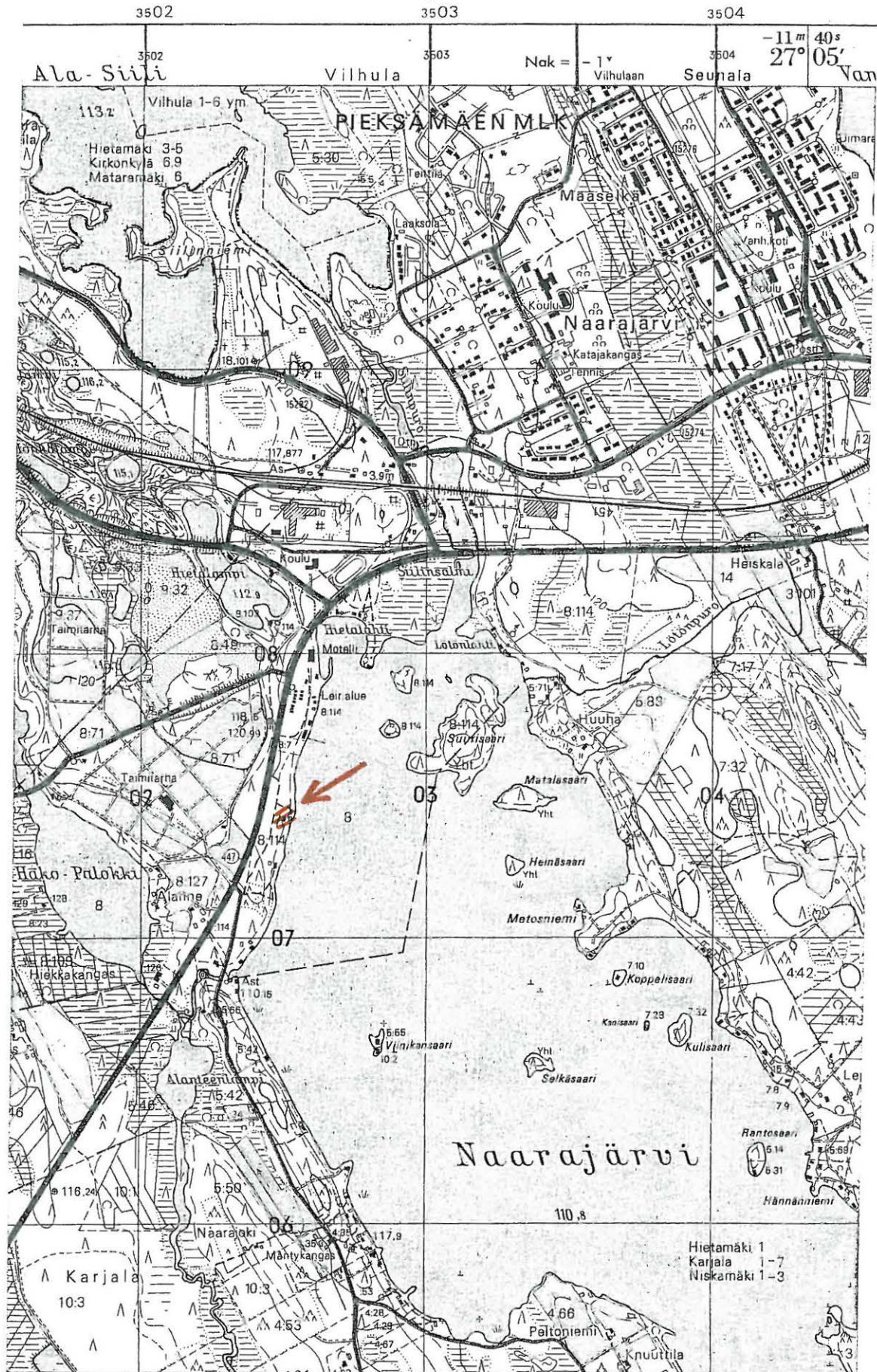
Pieksämäki mlk Naarajärvi

P. Kankkunen 2000

ote peruskarttalehdestä 3232 02 NAARAJÄRVI

kohteen koordinaatit: x = 6907 44, y = 3502 51, z = 117 m mpy

tutkimuskohde merkitty punaisella

Johdanto

Pieksämäen maalaiskunnan Naarajärven laajalta kivi- ja varhaismetallikautiselta asuinpaikka-alueelta löydettiin ensimmäiset löydöt vuonna 1968, mutta vasta 1978 arkeologi kävi ensimmäisen kerran tarkastamassa kohteen. Alueella on kaivettu vuosina 1982-83 sekä tehty fosfaattikartoitus vuonna 1985. Näissä tutkimuksissa löydettiin kivikautisen talon pohjaksi tulkittu jäännös sekä selvitettiin asuinpaikka-alueen laajuutta fosfaattianalyysin avulla.

Sittemmin asuinpaikkaa on tutkittu ns. Frilanderin tontin alueella vuonna 1996 pienehkön maankäyttöhankkeen vuoksi. Kesällä 2000 Mäntyranta -nimisellä tontilla Naarajärven kivikautisella muinaisjäännösalueella tehtiin arkeologisia kaivaustutkimuksia uuden loma-asunnon rakennussuunnitelman takia. Kenttätyö tehtiin ajalla - 14.7.2000. Kenttätyövaiheessa osoitettu loma-asunnon paikka oli toinen kuin Museovirastoon lausunnolle lähetetyssä poikkeusluvassa.

Pieksämäen maalaiskunnalta saatiin neljä työntekijää, piirtäjänä toimi FM Petteri Pietiläinen ja tutkimusavustajana fil.yo Anu Lempiäinen. Kaivauksen johti allekirjoittanut.

Helsingissä, 21.1 2002

Päivi Kankkunen

Sijainti ja topografia

Naarajärven muinaisjäännösalue sijaitsee järven luoteisrannalla; löytöalue ulottuu Naarajoen niskasta yli kilometrin päähän pohjoiseen. Alue on tasaista deltamuodostumaa ja sillä on havaittavissa yksi, paikoin kaksi harjapaltoa, joiden on oletettu muodostuneen Yoldiameren aikana.

Pääosa ranta-alueesta kasvaa mäntymetsää, joskin laajahkoja alueita on hakattu. Maaperä on hiekkaa. Alueen pohjoisosaan on rakennettu lomakylä; muutoin asuinpaikka-alueella on neljä kesämökkitonttia.

Kaivausmenetelmä

Tutkittavalle alueelle paalutettiin tulevan kesämökin kohdalle kolme koeojaa, kukin metrin levyiseksi ja kahdeksan metriä pitkäksi. Koeojat nimettiin seuraavasti: kirjaimella W läntisin, kirjaimella K keskimmäinen ja kirjaimella E itäisin. Lisäksi tontille sijoitettiin seitsemän koekuoppaa. Yhteensä avattiin 31 m². Koordinaatisto luotiin suunnitellun rakennuksen ja maaston mukaan, siten että linjan länsi-itä suunta oli 117 goonia. Mittauskulmana käytettiin lounaiskulmaa.

Kaivauksen kiintopisteenä käytettiin tontin kaakkoiskulman rajapyykkiä, jonne koneen lukema oli 159. Kiintopisteen korkeus on 116,97 m mpy. Korkeus siirrettiin valtakunnallisesta kiintopisteestä, joka sijaitsee valtatie 447 länsipuolella ja jonka korkeus on 120,99 m mpy.

Kaivausalueilta poistettiin pintaturpeet lapioilla, jonka jälkeen kaivettiin 10 cm:n kerroksissa mineraalimaan pinnasta lukien. Löydöt otettiin talteen vastaavissa kerroksissa. Koeojassa K kaivettiin kuitenkin ensimmäinen ja toinen kerros viiden senttimetrin paksuisena, sillä sen pohjoispäädystä tuli runsaasti palanutta luuta ja likamaata. Koeojat kaivettiin puhtaaseen pohjamaahan ja niiden pohjat tarkastettiin lapioilla. Koeojia ei maanomistajan toivomuksesta täytetty; koekuopat täytettiin. Koekuopat olivat neliömetrin suuruisia ja ne kaivettiin 10 cm:n kerroksissa mineraalimaan pinnasta mitaten puhtaaseen pohjamaahan. Kaivauksella ei ollut käytössä seula.

Koeojista piirrettiin vaaituskartta sekä koeojasta K tasot 20 cm ja 30 cm mineraalimaan pinnasta mitattuna (mk 1:25). Yleiskartta laadittiin mittakaavaan 1:500. Koeojasta K piirrettiin itäinen profiili.

Koekuopat numeroitiin seuraavasti:	1.= 496/89
	2.= 484/84
	3.= 484/87
	4.= 484/91
	5.= 487/95
	6.= 484/99
	7.= 489/106

Koeojat - havainnot ja löydöt

Koeojissa W ja E ei havaittu kulttuurimaata vaikka niistä joitakin löytöjä saatiinkin. Koeojan W lounaisnurkassa oli pienehköllä alalla kaksoismaannos. Koeojasta E löydöt tulivat lähes kokonaan kaivauskerroksesta 10-20 cm mineraalimaan pinnasta; vain kvartsiesine ja pieni palaneen luun hippu löytyivät syvempää. Saviastian palasia löytyi koko tutkimusalueelta vain yhteensä seitsemän pientä palaa (tyypillistä kam-pakeramiikkaa) kaikki koeojasta E. Koeojassa W kaikki löydöt, yhtä kvartsi-iskosta lukuun ottamatta, löytyivät 5-20 cm:n syvyydeltä ruudusta 495/92.

Koeojasta K piirrettiin tasot 20 ja 30 cm mineraalimaan pinnasta mitaten. Koeojan pohjoispäädyssä oli erittäin runsas palaneen luun keskittymä, jossa kulttuurimaa oli selvästi havaittavissa ja se oli osin punertavan sävyistä. Keskittymä ulottui noin 36 cm:n syvyyteen. Koeojassa oli likamaaläikkiä, jotka paikoin ulottuivat noin 40 cm:n syvyyteen. Lähes jokaisesta koeojan ruudusta saatiin löytöinä kvartsi-iskoksia, vähäinen määrä palanutta luuta ja hioin löytyvät kerroksesta 20-30 cm mineraalimaan pinnasta, pääosa löydöistä tätä ylempää.

Maaperä koko tutkimusalueella on hienoa, lähes kivetöntä hiekkaa.

Koekuopat - havainnot ja löydöt

Tutkimusalueelle kaivettiin seitsemän neliömetrin suuruista koekuoppaa. Koekuopassa nro 1 (496/89), joka sijaitsi muutaman metrin koeojasta W länteen ei ollut löytöjä, mutta kylläkin likamaata, joka koekuopan pohjoisreunalla ulottui noin 70 cm:n syvyyteen. Likamaa oli alaosastaan tummemman värinen kuin yläosissaan, alaosassa oli myös nokimaata. Koekuopissa nrot 4, 5 ja 6 oli havaittavissa vajaan 10 cm:n paksuinen likamaakerros huuhtoutumiskerroksen alapuolella. Koekuopassa 2 (484/84) havaittiin noin 15 cm:n paksuinen kerros hyvin voimakkaan punaista hiekkaa, joka tulkittiin maaperään luontaisesti kuuluvaksi väriksi.

Vain kahdesta koekuopasta saatiin löytöjä: koekuopasta nro 7 (489/106) neljä kvartsi-iskosta ja koekuopasta nro 6 (484/99) kvartsi-iskoksia 234 ja kolme ydintä sekä 30 kpl palanutta luuta. Löytöjen perusteella voidaan olettaa koekuopan sattuneen muinaisen kivisepän työpaikan lähistölle. Koekuoppien antaman viitteen mukaan näyttäisi kivikautinen toiminta keskittyneen jokseenkin lähelle rantatörmää.

Löytöluettelo

saviastian palasia	7 kpl
kvartsiesine	1 "
kvartsiydin	5 "
kvartsi-iskoksia	362 "
kivilajihioin	1 "
palanutta luuta noin	255 g

Yhteenveto

Pieksämäen Naarajärven laajalla kivi- ja varhaismetallikautisella asuinpaikalla tehtiin kaivaustutkimuksia Mäntyranta -nimisellä tontilla uuden kesämökin rakennussuunnitelmien vuoksi. Heinäkuussa 2000 maanomistajan osoittama rakennuspaikka poikkesi poikkeuslupahakemuksessa olleesta, joten tutkimukset kohdistettiin maanomistajan osoittamalle uudelle rakennuksen paikalle, johon kaivettiin kolme koeojaa ja pihamaille seitsemän koekuoppaa, yhteensä 31 m².

Tutkimuksissa löydettiin kivikautista kvartsimateriaalia sekä joitakin pieniä tyypilliseen kampakeramiikkaan lukeutuvia saviastian palasia sekä palanutta luuta. Kulttuurimaata havaittiin tutkimusalueen keskiosissa, joskin heikosti erottavana. Löytöjen ja kulttuurimaan korrelaatio oli selvä vain koekuopassa 6, jossa löydöt loppuivat kulttuurimaan loppumisen myötä.

Tontilla, Mäntyranta Rno 8:198, tehtyjen tutkimusten perusteella vaikuttaa kivi-kautinen asutus keskittyneen jokseenkin pienelle alueelle ja toiminta lienee ollut pääasiassa työkalujen valmistukseen liittyvää.

Tutkimuksia pystyttiin tekemään vain rajoitetulla alueella eikä koko Mäntyrannan tonttialuetta ehditty koekaivaa, siksi ennen mahdollisia maaperään puuttuvia hankkeita on otettava yhteyttä Museovirastoon.

Negatiiviluettelo

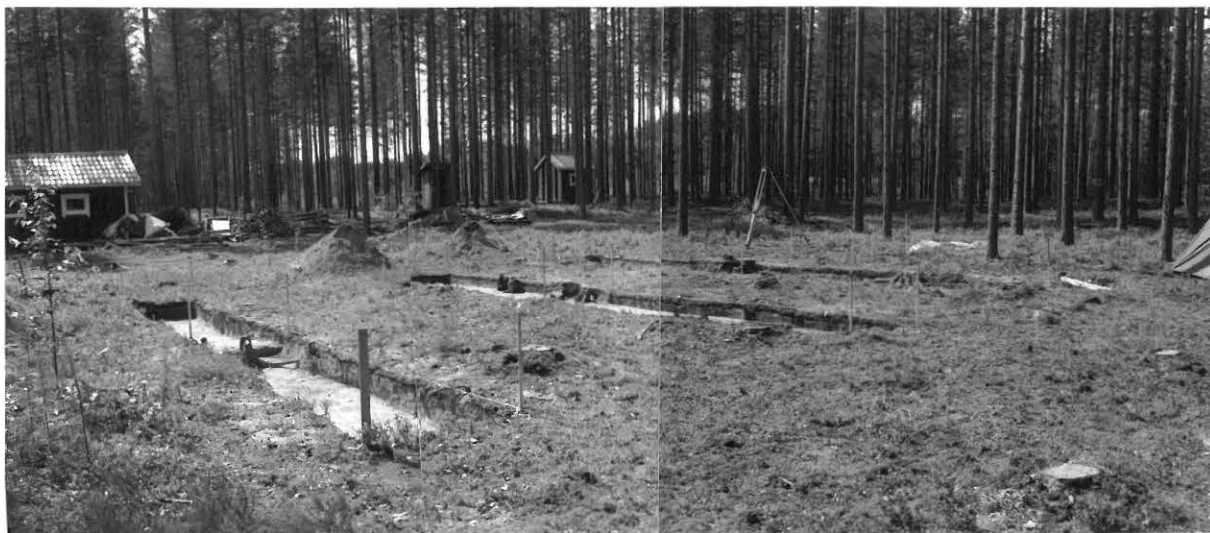
- 119228-30 Yleiskuva tutkimusalueelle, kuvattu lounaasta
- 119231 Yleiskuva tutkimusalueelle, kuvattu etelästä
- 119232-34 Yleiskuva tutkimusalueelle, kuvattu koillisesta
- 119235 Koeojan K eteläpääty, ruutu 65/492, kaivettu noin 10 cm, pieni ala 20 cm, kohdasta erittäin runsaasti palanutta luuta, kuvattu koillisesta

Dialuettelo

- 45618 Yleiskuva tutkimusalueelle, oikealla vanha kesämökki, taustalla järvi, kuvattu lounaasta
- 45619 Yleiskuva tutkimusalueelle, koeojat, vasemmassa reunassa uusi aittarakennus, kuvattu koillisesta
- 45620 Koeoja K, kaivettu noin 10 cm, kuvattu pohjoisesta
- 45621 Koeojan päätyprofiili, linja x = 492, ruutu y = 95, kuvattu pohjoisesta

Pieksämäen mlk Naarajärvi (Mäntyrinta)

Päivi Kankkunen 2000

F. 119232-34 Yleiskuva tutkimusalueelle, kuvattu koillisesta

F. 119228-30 Yleiskuva tutkimusalueelle, kuvattu lounaasta

PIEKSÄMÄEN MLK NAARAJÄRVI

Päivi Kankkunen 2000

YLEISKARTTA

Mk 1:500 20m

Piirt. Petteri Pietiläinen

■ tutkittu alue

a päärakennus

b aitta

c sauna

d mökki

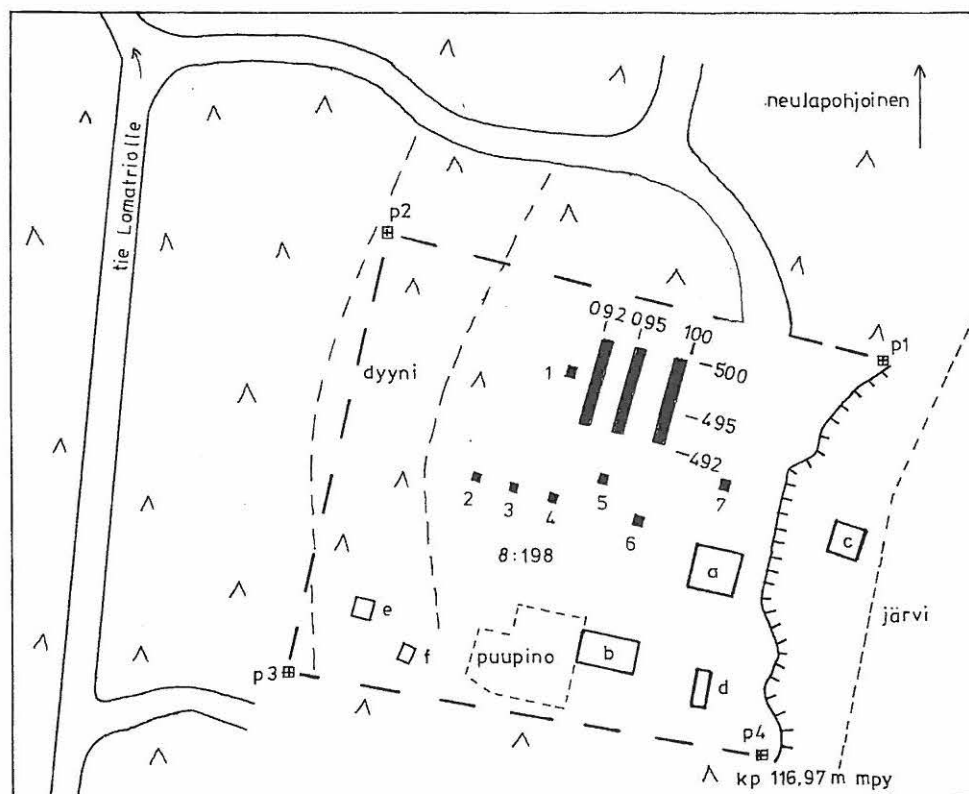
e huusi

f vanha huusi

p1-4 rajapyykki

— keinoitekoinen terassin reuna

△ mäntykangas

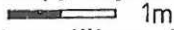
PIEKSÄMÄEN MLK NAARAJÄRVI

Päivi Kankkunen 2000

VAAITU SKARTTA

Pinta- ja pohjavaaitus, ruudut 492-500/92-100

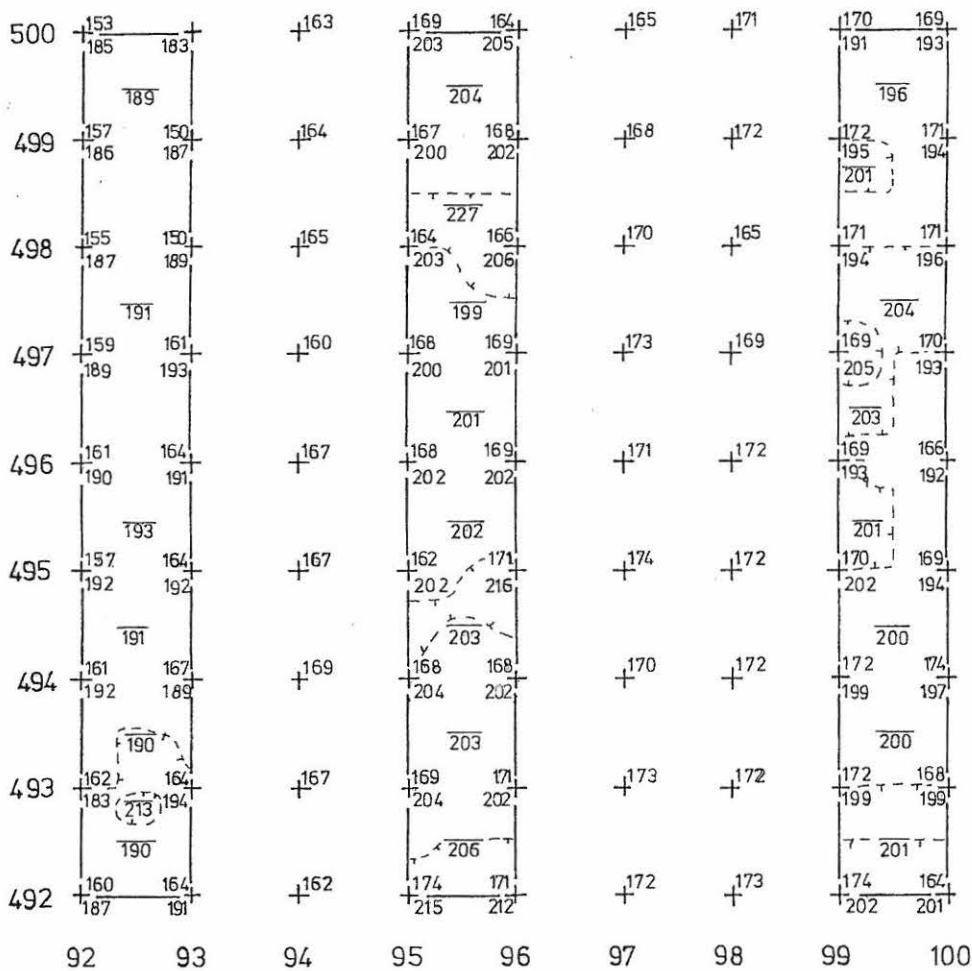
kp 116,97 m mpy kojelukema 159

Piirt. Anu Lempiäinen, Petteri Pietiläinen

+171 pinaluku

+201 201 pohjaluku

PIEKSÄMÄEN MLK NAARAJÄRVI

Päivi Kankkunen 2000

TASOKARTTA

Kooja.K ruudut 492-500/95

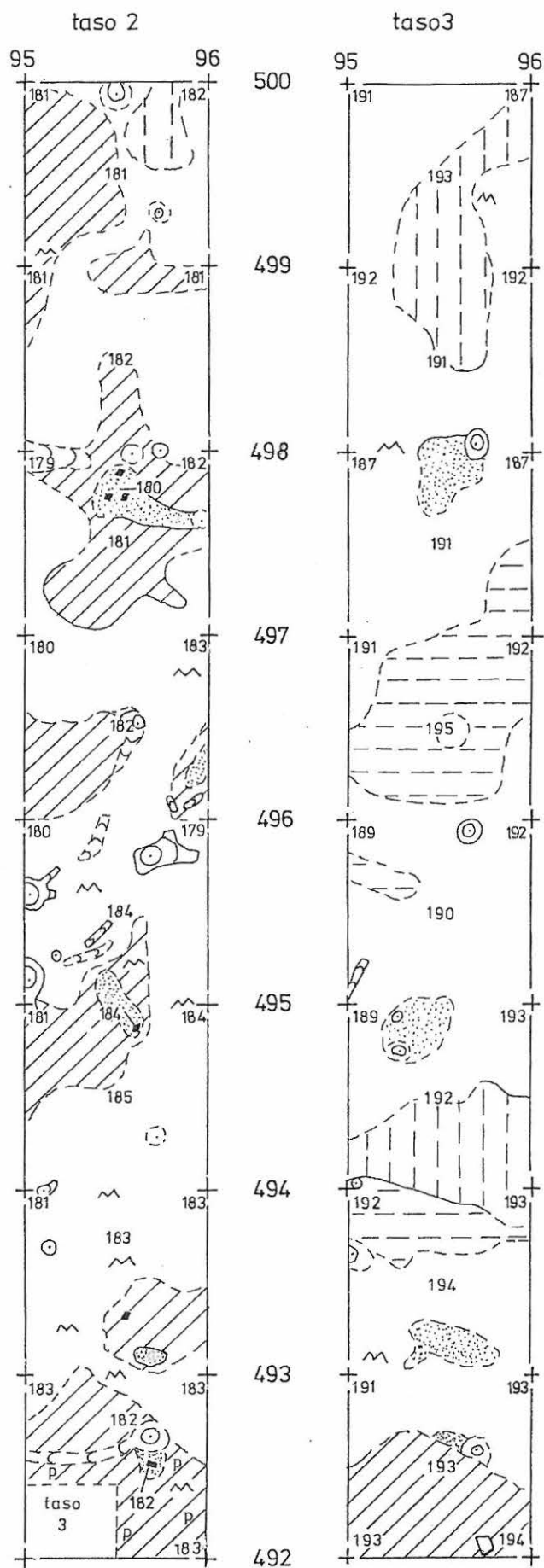
1m

kp 116,97 m mpy kojelukema 159

Piirt. Petteri Pietiläinen

np

- likamaa
- punertava likamaa
- nokimaa, hiili
- harmaa hiikka
- vaalea puhdas hiikka
- ruskea puhdas hiikka
- kanto, juuri
- ruoste, kivi

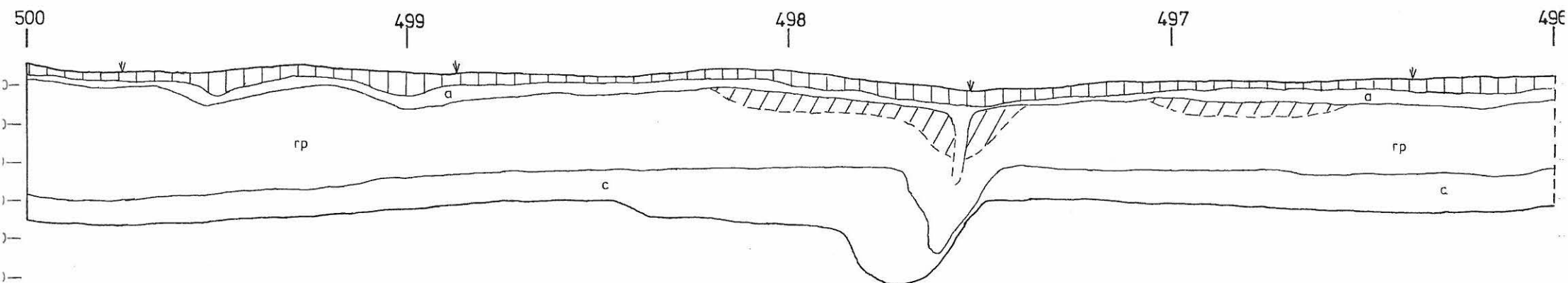
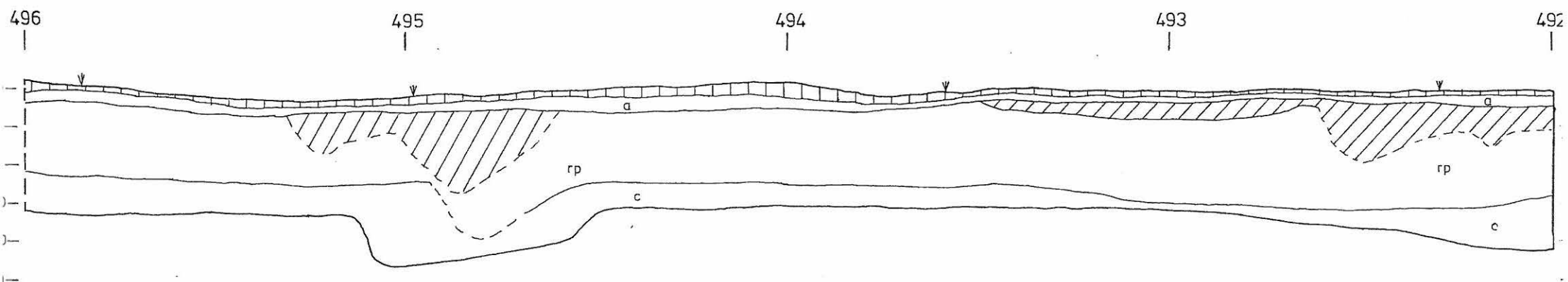
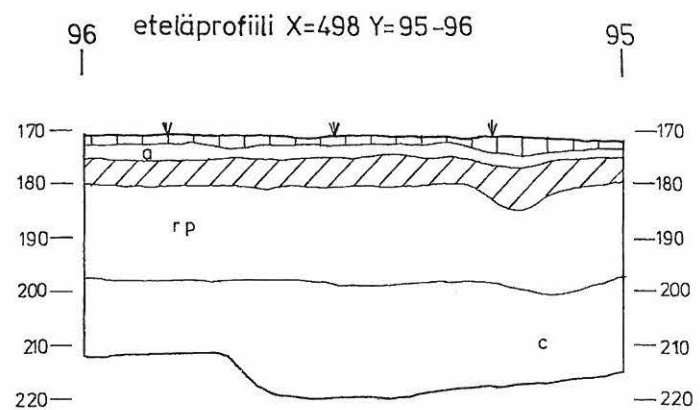
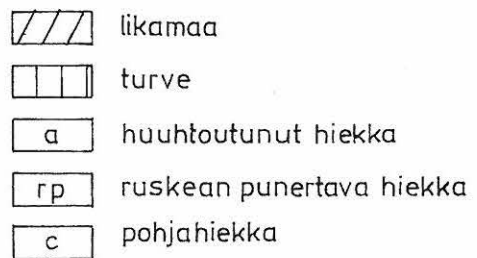
PIEKSÄMÄEN MLK NAARAJÄRVI

Päivi Kankkunen 2000

PROFIILIKARTTA

Itäprofiili X=492-500 Y=96

50cm

kp 116,97 m mpy kojelukema 159
piirt. Petteri Pietiläinen

PIEKSÄMÄEN MLK NAARAJÄRVI

Päivi Kankkunen 2000

KORKEUSPROFIILI

X=496 Y=43-123

kp 116,97 m mpy kojelukema 159

mk 1:500, Z=1:100

piirt. Anu Lempiäinen

